

S H A R I J. R Y A N

Pražuvusios dvynės

Iš anglų kalbos vertė
Augustė Čebelytė-Matulevičienė

Sofoklis

VILNIUS, 2024

Seseriai Lori –
niekada viena kitos nepaliksime

Ši knyga yra grožinis kūrinys. Nors kai kurie autorės aprašyti veikėjai ir aplinkybės paremti tikrais žmonėmis ir istoriniais faktais, sutapimai su realiomis asmenybėmis, įvykiais, įstaigomis, organizacijomis ar vietovėmis skirti tik autentiškumo įspūdžiui sukelti ir nebūtinai atitinka tikrovę. Realiomis asmenybėmis neparemti veikėjai, nutikimai ir dialogai yra autorės vaizduotės vaisius ir neturėtų būti vertinami kaip tikri.

PROLOGAS

1944-ųjų liepa

Mudvi su seserimi susikimbame už rankų, tačiau laikome jas už nugaros, tarytum slėptume savo prieraišumą. „Turbūt taip ir yra“, – pagalvoju. Jos delnas šiltas ir lipnus kaip mano. Mes taip smarkiai spaudžiame, kad nagais akėjam viena kitai odą. Nuo tada, kai atvykom į Aušvicą, jau trečiąkart keliamės į kitą vietą. Iš skurdaus barako, kuriame teko ilgokai palaukti, mus perkėlė į ligoninę stebėti, o dabar, regis, atsidursime dar vienoje gydykloje – niūriame, šešėliuose skendinčiame pastate. Kiekvienas persikraustymas prilygsta posūkiui tamsiame labirinte – neaišku, kas laukia ar ko dar sargybiniai panorės.

Nors pastatų interjeras mažumėlę skiriasi, iš lauko visi atrodo vienodai: trupančių plytų fasadai apmusijusiais langais, kur ne kur užkaltais lentomis, kad nebūtų galima pažvelgti nei iš vidaus, nei iš išorės. Šio pastato paradinės durys – metalinės, todėl joms veriantis vaidenasi, kad kažkas skambina lėkštėmis.

Viduje sienos nudažytos šviesiai žaliai, grindys išklotos apmaurojusiomis rudomis plytelėmis. Metus pirmą žvilgsnį visi koridoriai atrodo niekuo nesiskiriantys, tačiau iš patirties ankstesnėje ligoninėje žinom, kad patalpos naudojamos vis kitam tikslui – vienos žudomi kaliniai, kitose žiūrovų

akivaizdoje atliekamos operacijos arba eksperimentai, taip pat yra tokių, kur laikomi stebimi pacientai. Visur tvyro ai-trus metanalio ir sieros tvaikas, todėl įkvepiu tik pritrūkusi oro. Nuo šios smarvės neatsiejamas supuvusių kiaušinių skonis burnoje, kurio nepaisyti tiesiog neįmanoma, kad ir kaip norėčiau.

Drauge su mumis vorele paskui prižiūrėtoją slenka dar dvidešimt keturios poros dvynių. Vienas berniukas pašnibždėjo, kad kai kurie vyrą priekyje pravardžiuoja Mirties angelu. Nežinau, ką tai reiškia, ir visai netrokštu sužinoti.

Kuo ilgiau slenkame nuošaliais koridoriais, tuo daugiau širdį veriančių raudų, dejonių ir kraupių riksmų mus pasiekia. Nudiegia krūtinę – kančių akivaizdoje visados jaučiu gailestį, tačiau nuo tada, kai išlipome iš tamsaus gyvulinio vagono, stengiuosi jį gniaužti.

– Naujos jūrų kiaulytės, – tarsteli kažkas toluoje. Aiškiai girdėti vokiškas akcentas ir piktdžiugiškas juokas – SS sargybinis mėgaujasi galia ir viršenybe.

Norėčiau čiupti sesę už rankos ir gelbėtis, bet vilčių pabėgti nėra – jau matėme, kas ištinka tuos, kurie bando. Sprogimas, kulka – ir dar vienos gyvybės kaip nebūta.

Kai pamatau, kad artinamės prie pravirų durų, liepiu sau įsmeigti žvilgsnį į kuprotos mergaitės priešaky nugarą, bet kabinetas traukia mano smalsumą kaip magnetas metalą.

Skrandį taip sutąso, jog esu priversta dar ir dar sykį nuryti seiles, kad neapsivemčiau. Užsimerkiu ir trokštu ištrinti matytą siaubą iš atminties, bet jau per vėlu.

Staiga dėmesį patraukia trūkšmingas, sprangus šnopavimas. Mano sesuo – ne mažiau viskuo domisi nei aš, todėl dabar abi nutuokiame, kas iš tiesų dedasi šiame pastate.

Gali būti, kad tai – paskutinė mūsų stotelė.

PIRMAS SKYRIUS

1946-ųjų gegužė

ARINA

Perpildytoje laivo kajutėje, kurią dalinuosi su trimis kelevėmis, grublėtų sienų bei lubų veržles, varžtus ir nelygumus dengia storas balkšvų dažų sluoksnis. Viduje telpa tik keturios tamsiai rudos lovos – po dvi kiekvienoje pusėje, – prie sienos pritaisyta porcelianinė kriauklė ir metalinė lentynėlė, ant kurios susidėjome smulkius daiktelius. Nenustebčiau, kad ir grindys po plonu raštuotu raudonų ir rudų atspalvių kilimu – metalinės. Vienintelis išėjimas – tai siaurutės durys, pro kurias kai kuriems tenka sprautis šonu, kad patektų į koridorių, besitiesiantį tarp virtinės tokių pačių kajučių. Žemesnės klasės piliečių vargai man puikiai pažįstami, tad neturėčiau skųstis, tiesiog labai nusibodo būti laikomai už gyvulį.

Apatinio denio vestibulis ir valgomasis taip pat atstumiantys – sausakimšai, tvankūs ir pradvisę pašvinkusia žuviniai. Ką jau kalbėti apie nesibaigiančius kūdikių klyksmus, atsimušančius nuo mus supančių sienų ir dieną naktį aidinčius nelyg nenutrūkstamas baltasis triukšmas.

Įlipusi į laivą nusprendžiau kaip galima daugiau valandų praleisti lovoje. Jei dienomis pavyktų numigti, galbūt laikas praskrietų greičiau.

– Manau, greit atplauksim, – sako mergina iš viršutinio gulto. Ji tarška daugiau, nei likusi trijų lė kartu paėmus. – Esu tikra, kad Jungtinės Valstijos pateisins mano viltis. O jūs?

Nuo tada, kai prieš tris su puse dienos išvykome iš Lenkijos, ji nesustodama vograuja apie visokius niekus, o aš nė nežinau jos vardo. Taip pat abejoju, ar kuri nors iš jų kreiptųsi į mane Arina. Šiaip ar taip, pastaraisiais metais buvau šaukiama numeriu, tad man visai nesunku dar kurį laiką pat būti bevarde.

Kitos dvi merginos ne tokios kalbrios. Prieš patekdamos į šią kajutę viena kitos nepažinojome, bet, atrodo, esame to paties amžiaus – maždaug šešiolikos ar septyniolikos – ir keliaujame vienos, be tėvų. Galėčiau spėti, kad mūsų likimas panašus, bet jų pačių labui noriu tikėti, jog jos nė nenutuokia, kokį siaubą patyriau.

– Kaip gyvenom skylėj, taip ir gyvensim, – atsiliepia viena iš merginų. Ji įsitaisiusi apatiniame gulte kitapus kriauklės tarp dviaukščių lovų. – Nenoriu žlugdyti tavo svajonių, Silvija, bet esu tikra, kad vaizdas bus ne ką geresnis, o taisyklės – net griežtesnės.

Matyt, jos pažįstamos, nes vakar taip pat kivirčijosi. Dabar bent žinau tos pleputės vardą.

– Dievulėliau, tu tikra rakštis, – atkerta Silvija, jos balsui pritaria čiužinio spyruoklių cypesys.

Kitados buvau tokia kaip ji – kad ir kas dėtųsi, stengdavausi pakelti aplinkiniams ūpą ir pralinksinti. Dabar panėšėju į savo dvynę seserį Norą, kuri yra – buvo – tylesnė.

– Juk karas baigėsi, mūsų laukia naujas gyvenimas. Kur tavo dėkingumas?

– Gana, – įsiterpia trečia panelė, tįsanti ant viršutinio gulto kitapus kajutės. – Mums ir be ginčų sunku. Juk visos esam našlaitės, ar ne?

– Taip, – atsiliepiu ir laikiu, kol pasigirs kitų trijų atskas. Nelyg lašai iš varvančio čiaupo jos viena po kitos pakartoja „taip“.

Svarstau, ar atvykusios į Niujorką būsim apgyvendintos kartu, o gal mums teks išsiskirti.

Nežymaus bangų sūpavimo užtenka, kad apsvaigtų galva, todėl prisiploju prie žalio vilnonio užtiesalo. Apsiverčiu ant šono, įsistebeiliju į baltai dažytą metalą ir padedu ranką ant pagalvės. Netrukus žvilgsnis nukrypsta į suskeldėjusią odą ir tamsiai rožinius randus iš praeitų metų. Daktaras tvirtino, kad mano blogos venos. Magėjo atšauti tam kraujo vagišiui, kad geriau blogos venos nei blogas kraujas, nes tik toks teka jo gyslomis. Iki šiol nesuvokiu, kaip tokia galybė žmonių galėjo staiga imti nekęsti visų, kurie nepasižymi šviesiais plaukais ar mėlynomis akimis. Pasirodo, esama žiaurių pabaisų, kurios nepriima kitokių. Nuo pat akimirkos, kai teko susidurti su tuo nežmonišku brutalumu, žinojau reginti pasaulio pabaigą.

Prieš dvejus metus

Debrecenas, Vengrija
1944-ųjų kovas

Mudvi su Nora dėliojame eilę domino lentelių nuo svetainės sofos iki laiptų kitapus kambario. Sykiu su virtuve ir tualetu tai – vienintelė kilimu neišklota erdvė. Lentelės labai aikštingos ir nestovi net ant siauro rytietiško kilimėlio prie laiptų.

– M-m-mama namie, – praneša Nora. – Dar vieną. – Įsi-tempusi labiau nei lenta, ji primerkia dešinę akį ir prikanda liežuvį, kol stato į vietą pačią svarbiausią domino lentelę.